

10. Mel'chuk, I. A. (1960). O terminah «ustojchivost'» i «idiomachnost'» // Voprosy yazykoznavaniya [On the terms «sustainability» and «idiomatic» // Questions of linguistics].

11. Slovnnyk ukraïns'koyi movy. (1974). [Dictionary of the Ukrainian language]. [v 11 t.]. T. 5: N-O / red. tomu: V. O. Vynn'k, L. A. Yurchuk.

12. Stepanova, M., Hel'big, G. (1978). Chasti rechi i problema valentnosti v sovremenom nemetskom yazyke [Parts of speech and the problem of valence in modern German]. Moscow: Vysshaya shkola.

13. Chesnokova, L. D. (1968). Grammaticheskaya sochetaemost' slov v prostom predlozhenii i faktory, obuslovlivayushchie yeye // Sochetaemost' yazykovykh edynits [The grammatical compatibility of words in a simple sentence and the factors causing it // Compatibility of language units]. Rostov-na-Donu: Izd-vo Rostovskogo un-ta.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Марія Личук – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри журналістики та мовної комунікації Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Наукові інтереси: граматики української мови.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Mariia Lychuk – Doctor of Philological Sciences, Associate Professor, Professor of the Department of Journalism and Linguistic Communication.

Scientific interests: grammar of the Ukrainian language.

УДК 811.161.2'367.63

**ДО ПИТАННЯ ПРО ЧАСТИНИ МОВИ ТА ПРИНЦИПИ ЇХ
КЛАСИФІКАЦІЇ В СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ**

Тетяна НЕСТЕРЕНКО (Кропивницький, Україна)

e-mail: tetiananesterenko1207@gmail.com

НЕСТЕРЕНКО Тетяна. ДО ПИТАННЯ ПРО ЧАСТИНИ МОВИ ТА ПРИНЦИПИ ЇХ КЛАСИФІКАЦІЇ В СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ

У статті узагальнено різноманітні підходи до класифікації лексико-граматичних класів слів в українській мові. Розглянуто й проаналізовано традиційні та сучасні класифікації частин мови. Визначено проблеми, які протягом тривалого часу заважають представникам різних лінгвістичних шкіл дійти згоди щодо одного з найбільш актуальних питань граматики.

Ключові слова: граматики; функційна граматики; морфологія; частини мови; клас службових слів.

NESTERENKO Tetiana. ON THE ISSUE OF THE PARTS OF SPEECH AND THE PRINCIPLES OF THEIR CLASSIFICATION IN MODERN LINGUISTICS

The article deals with one of the most topical issues of modern linguistics, which is the part of speech classification. Traditional classification is analyzed, according to which there are 10 parts of speech differentiated in Ukrainian language. Its flaws and the attempts to overcome them are showcased. It is emphasized that the result of classification depends on the criteria or the complex of criteria that the division will be based on. A possibility of creation of an objective homogeneous theory of the parts of speech is discarded. A number of heterogeneous classifications are critically analyzed, which were developed by Ukrainian linguists in different points in time, choosing a morphological, lexical or syntactic principle as base. A special position is taken by the part of speech classification of the Russian linguist V. V. Vinogradov, which played a major role in the Slavistics theory of the parts of speech in the 20th century and found its followers among the representatives of Ukrainian grammar school. A list of debatable problems of the modern part of speech theory is determined, among which is the issue of the number of parts of speech, part of speech differentiation unit, the “part of speech” term definition, hierarchy in the system of parts of speech, separate unit attribution to one or the other word class, status of the numeral, pronoun and service units: preposition, conjunctive, particle. The modern functionally-categorical grammar of Ukrainian language has a prospect to resolve the issues of the part of speech classification. Its representatives distinctly outline the part of speech differentiation criteria, follow them consistently and objectively determine the relation between classification units. The author reaches a conclusion that the modern classification of the parts of speech is a consequence of a compromise between syntactic, semantic and morphological principles. This compromise is a subjective reason of the discordances that exist in the parts of speech classification. The objective reason is the fact that the lexical content in regards to the parts of speech is constantly changing and developing. The search for new directions in the part of speech research continues in Ukrainian grammar. Meanwhile the rift between the scientific theory and school practice keeps growing, which requires the best achievements of functional grammar to be introduced into the plane of school education as soon as possible.

Key words: grammar; functional grammar; morphology; parts of speech; service word class.

Серед актуальних завдань сучасної морфології – розроблення частиномовної класифікації, її принципів і проблемних питань. За основу виокремлення частин мови в граматиках мов світу взято різні принципи (ознаки): логічний, логіко-семантичний, формально-граматичний, психологічний принцип, синтаксичний, лексико-граматичний, функціональний. У вітчизняній лінгвістиці значна увага присвячена описові основних принципів і вибору критеріїв диференціації лексико-граматичних класів слів. Разом з тим єдиної класифікації частин мови, яка б задовольнила прибічників різних граматики шкіл на сьогодні немає. Тож **метою** нашої розвідки є узагальнити сучасні підходи до класифікації частин мови й у такий спосіб долучитися до розв'язання однієї з найбільш актуальних проблем граматики української мови.

За визначенням В. О. Горпинича, «частини мови – це граматики класи (групи) слів, що різняться категорійним значенням, притаманними їм морфологічними ознаками,

синтаксичними властивостями в складі словосполучень та речень та суфіксами» [6, с. 21]. Згідно з традиційною класифікацією, визнаною академічною граматику української мови та застосованою в шкільній програмі, поділ слів на частини мови здійснюється за такими чотирма ознаками: 1) єдністю категорійного значення, абстрагованого від лексичного (як-от: предметність в іменника, процесуальність у дієслова тощо); 2) єдністю граматичних категорій і форм словозміни, тобто єдністю граматичних категорій, притаманних словам однієї групи (як-от: рід, число, відмінок у іменника, вид, стан, спосіб, час тощо у дієслова тощо); 3) тотожністю синтаксичних властивостей слів (напр. підмет і додаток для іменників, присудок для дієслів тощо); 4) спільністю суфіксів, за допомоги яких утворено слова відповідних частин мови (напр. суф. *-тель, -ець, -анин, -ук* – іменникові; *-н(ий), -ськ(ий), -ов(ий)* – прикметникові тощо).

За цими чотирма ознаками традиційна українська граMATика виділяє 10 частин мови: іменник, прикметник, числівник, займенник, дієслово, прислівник, прийменник, сполучник, частку, вигук. Залежно від здатності слова виконувати номінативну функцію і бути чи не бути самостійним членом речення частини мови в цій класифікації поділяються на самостійні та службові. Наприклад, у реченні *Я сів не в той літак (М. Вінграновський)* слово *я* виконує функцію присудка, вказує на суб'єкта виконавця дії, тобто, є займенником; словоформа *сів* виконує предикативну функцію, є носієм значення процесуальної дії, відповідно, кваліфікуємо його як дієслово; *той* – займенник; *(в) літак* – іменник. Інші одиниці не є самостійними членами речення: *не* – носій модального значення заперечення, тобто кваліфікуємо його як частку; *в* виражає відношення іменника *літак* до інших слів у речення, відповідно, є прийменником.

У підручнику «Сучасна українська мова. Морфологія» (1969 / за ред. І. К. Білодіда) за основу поділу частин мови взято наявність чи відсутність у слові лексичного (співвідносного з поняттям) і граматичного значень [11]. Відповідно до цього, слова, а отже, й частини мови, поділено на повнозначні й неповнозначні. Службові частини мови (прийменники, сполучники) автори відносять до тих, що не мають лексичного значення. Така класифікація застосована в підручниках «Сучасна українська літературна мова» (1997 / за ред. А. П. Грищенка), «Сучасна українська літературна мова» (1997 / за ред. О. Д. Пономарева), «Сучасна українська літературна мова» (2000 / за ред. М. Я. Плющ) [12; 13; 14]; у низці російських граMATик, а також у шкільному курсі української мови. В. О. Горпинич зазначає, що в сучасній морфології службові слова розглядають як такі, що мають лексичне значення, оскільки кожне слово становить єдність лексичного і граматичного значення: «Вони мають усе необхідне для виконання своїх функцій, зокрема стільки семантики і таку, скільки і яка їм для цього потрібна. Тому вони також повнозначні, повноцінні у своєму вияві, у своїй функції» [Горпинич, с. 31]. Це спричинило значний дисонанс між тривким традиційним підходом і сучасними поглядами на питання класифікації частин мови.

Традиційну класифікацію часто й давно критикували за її непослідовність та відсутність чітких класифікаційних критеріїв. Л. Теньєр про неї висловився найбільш категорично: «Ця класифікація, що ґрунтується на туманному й безплідному емпіризмі, а не на точній і плідній теорії, не витримує жодної критики» [15].

Вихідним питанням дискусії про принципи поділу частин мови є застосування гомогенної (за одним критерієм) чи гетерогенної (за кількома різними критеріями) класифікації. У межах гомогенної класифікації теж спостерігаються відмінності. Наприклад, її прихильники визнають єдиним критерієм розподілу слів на частини мови або лексичний критерій (Ш. Баллі), морфологічний (А. М. Мухін) або синтаксичний (О. П. Суник). Як твердить І. Р. Вихованець, застосування гомогенної класифікації не забезпечує послідовної класифікації частин мови, оскільки саме в цих одиницях перетинаються і взаємодіють морфологічний, словотвірний, синтаксичний і лексичний рівні мови. Тільки гетерогенна класифікація, тобто комплексний критерій (семантичний, синтаксичний, морфологічний і словотвірний (для похідних слів)) дає змогу здійснити всебічну класифікацію слів [4]. Наприклад, з огляду лише на семантичний критерій (лексичне значення), доводиться об'єднувати в одну частину мови слова типу *легкий, легкість, легко*, тому що в них спільне

лексичне значення, але не беруться до уваги їхні різні синтаксичні й морфологічні ознаки. Керуючись тільки синтаксичним критерієм, слова *материн* і *матері* (*материн шарф* і *шарф матері*) потрібно віднести до одного класу, оскільки вони виконують спільну атрибутивну функцію [1].

Традиційно основним вважали морфологічний принцип поділу слів на частини мови. Прихильниками цього принципу були російський мовознавець П. Ф. Фортунатов і його послідовники О. М. Пешковський та Д. М. Ушаков. На односторонність морфологічної класифікації вказували російські вчені Л. В. Щерба й В. В. Виноградов, бо морфологічний принцип суттєвий лише для групи слів, які мають систему словозміни, тобто, його варто вважати не визначальним, а допоміжним.

Існує спроба класифікації частин мови за лексичним значенням словоформи, носієм якого є корінь слова, наприклад, назви кольорів – прикметники (*білий, синій, червоний*), назви дій – дієслова (*читати, писати, боротися*), назви осіб – іменники (*сопілкар, читач, вихователь*) тощо. Проте лексичне значення кореня є надто низьким рівнем узагальнення, тому для класифікації частин мови застосовують значно абстрактнішу семантичну одиницю – категорійне значення, яке виражається суфіксами і закінченнями. Російський учений М. В. Панов довів, що належність слів до частин мови формально визначається не значенням коренів, а значенням суфіксів і закінчень. У «Теоретичній морфології української мови» (К., 2004) на базі закінчень і суфіксів розрізняють такі типи категорійного значення: категорійне значення предметності, категорійне значення ознаки, категорійне значення дії [5]. Усі слова, яким притаманне категорійне значення предметності, є іменниками (*українець, стілець, завдання*), слова з категорійним значенням ознаки предмета – прикметниками (*блакитний, ранковий, капроновий*), слова з категорійним значенням числа і кількості (*три, сім*) належать до числівників, слова з категоріальним значенням ознаки ознак – до прислівників (*читає швидко, ставився серйозно, вивчив учора*).

Семантичний принцип, в основу якого покладено категорійне значення не є універсальним, бо за допомогою значень суфіксів і флексій не можуть бути віднесені до певної частини мови невідмінювані слова, службові одиниці, які не мають ні суфіксів, ні флексій, кількісні числівники, які за закінченням можна віднести як до категорійного значення предметності, так і до категорійного значення ознаки тощо. Український мовознавець О. А. Потебня першим висунув принцип семантичної класифікації, одночасно звернувши увагу також на синтаксичний принцип.

У мовознавстві першої половини ХХ ст. панувала думка, що найповніше всі слова мови розподіляються на частини мови за синтаксичним принципом залежно від синтаксичної функції слова в реченні, тобто від конкретної синтаксичної позиції слова в реченні. Синтаксичному принципу надавали особливого значення О. О. Шахматов, В. В. Виноградов. Власне, синтаксичні функції деяких прислівників дали змогу О. О. Шахматову виділити так звані предикативні прислівники, а Л. В. Щербі, В. В. Виноградову, М. С. Поспелову кваліфікувати самотійною частиною мови категорію стану. Л. В. Щерба запропонував компромісний підхід до класифікації, бо жодний з перелічених гомогенних критеріїв самотійно не вирішує проблем класифікації слів за частинами мови.

Гетерогенна класифікація має власні модифікації залежно від того, скільки ознак автор застосовує і яку з цих ознак вважає головною. Одна з найбільш відомих і визначальних для славістичної теорії частин мови ХХ ст. належить В. В. Виноградову. В українському мовознавстві цю теорію застосував М. А. Жовтобрюх у підручнику «Курс сучасної української літературної мови. Частина І» (К., 1972) [7], її покладено в основу навчальної програми для студентів філологічних факультетів «Сучасна українська літературна мова» (К., 1988). За функціями всі слова вчений поділяв на чотири групи: частини мови, модальні слова, частки мови, вигуки [2].

До частин мови належать слова, які виконують номінативну функцію, є або можуть бути членами речення. На цій підставі він виокремив сім частин мови: іменник, прикметник, числівник як іменні частини мови, пережитки займенників, дієслово, прислівник, слова категорії стану. Модальними В. В. Виноградов уважав слова, що виражають відношення висловлюваної думки до дійсності, яке встановлює мовець. Синтаксичні функції й

семантична будова модальних слів відрізняється від функції і семантики частин мови та часток мови. Проблемі модальних слів учений присвятив дослідження «О категории модальности и модальных словах в русском языке», яке стало знаковим у розробленні питання модальності в російській та інших слов'янських мовах [3].

До групи часток мови вчений відносив власне частки, зв'язки, прийменники і сполучники. Службові слова В. В. Виноградов, як і французький мовознавець Ж. Вандрієс, називав морфемами, тобто виразниками суто граматичних відношень. На думку В. В. Виноградова, вигуки перебувають за межами частин мови і часток мови й не мають нічого спільного з морфологією. На його думку, ці одиниці пов'язані з емоційним мовленням і не належать до структури інтелектуального мовлення.

Порядкові числівники вчений називав прикметниками зі значенням ознаки (відчислівникові прикметники). Клас займенників В. В. Виноградов називав залишковим явищем і відносив сюди особові займенники (*я, ти, він, ми, ви, вони*), зворотний займенник (*себе*) та їхні похідні. На його думку, займенник перебуває в стані занепаду.

В. В. Виноградов зазначав, що всі частини мови між собою генетично пов'язані і взаємозумовлені: прислівник сформувався на базі іменників, прикметників, прислівників, займенників, дієприслівників, дієслів, дієприкметників; слова категорії стану – на ґрунті іменників, прикметників, дієприкметників, прислівників, дієслів; дієприкметник – на основі прикметників і дієслів; дієприслівник – на основі дієслів, прислівників і дієприкметників; слова категорії стану, утворені на основі деяких іменників, прикметників, прислівників і дієслів.

У сучасній теорії частин мови існує низка дискусійних питань, серед них такі.

1. Питання про кількість частин мови, адже в різних мовах вона не однакова. Вочевидь, це пов'язано з тим, що в морфологія найбільш національна, у ній найбільш чітко, порівняно з іншими мовними системами, відбито риси окремого народу.

2. Питання про те, що є одиницею диференціації між частинами мови – слова, лексеми, чи, як твердить І. Г. Милославський, словоформи.

3. Питання про те, що є частинами мови – граматична (О. О. Реформатський), лексико-граматична (В. В. Виноградов, І. Р. Вихованець) чи семантична (І. Г. Милославський) група слів.

4. Питання про ієрархію в системі частин мови (послідовність за значущістю: іменник, прикметник, дієслово чи, навпаки, дієслово...; центральність та периферійність деяких частин мови, як-от у І. Р. Вихованця центральними є іменник і дієслово).

5. Питання про віднесеність слів до певної частини мови, наприклад, слова типу *перший, шостий* – порядкові числівники чи прикметники; *хто, що* – займенники чи займенникові іменники; статус дієприкметників тощо.

6. Питання про статус службових слів – прийменників, сполучників і часток – це службові частини мови, службові слова (В. В. Виноградов) чи нечастиномовні слова-морфеми (І. Р. Вихованець)?

На думку О. О. Селіванової, тільки синтез функційного й когнітивного принципів може розв'язати питання критеріїв виокремлення частин мови [10].

Дати відповідь на деякі з дискусійних питань, на нашу думку, здатна класифікація частин мови з позицій функційно-категорійної граматики української мови. На думку представників сучасної категорійної граматики української мови, частини мови – це найбільші морфологічні класи слів, що характеризуються такими чотирма ознаками: 1) узагальненим (категорійним) граматичним значенням, абстрагованим від конкретних лексичних значень слів; 2) структурою морфологічних категорій; 3) системою форм словозміни або її відсутністю; 4) спільністю синтаксичних функцій [4].

Прибічники категорійної граматики української мови І. Р. Вихованець і К. Г. Городенська при диференціації частин мови теж користуються семантичним, морфологічним, синтаксичним критеріями, але їх класифікація відрізняється від традиційної низкою особливостей. За комплексним критерієм І. Р. Вихованець вирізняє чотири власне частини мови в таких ієрархічних стосунках: іменник та дієслово як центральні частини мови і прикметник та прислівник як периферійні частини мови. Центральність іменника й дієслова

виявляється в сукупності притаманних тільки їм морфологічних категорій та виконанні основних функцій у структурі речення. Іменник і дієслово протиставляються власним структуруванням морфологічних категорій: категоріями роду, числа, відмінка, притаманними іменнику і категоріями часу, способу, виду, валентності, властивими дієслову [4].

К. Г. Городенська доповнює чотиричленну класифікацію ще й числівником, однак тільки за однією семантичною ознакою [5]. Необґрунтованим, на наш погляд, є виділення розряду порядкових числівників, які з огляду на цілу низку ознак варто віднести до класу прикметників. З семантичного погляду в такий спосіб протиставляються іменник як частина мови, що називає предмет, і дієслово, прикметник, числівник, прислівник, які по-різному диференціюють ознаки.

Сукупність «ознакових» частин мови диференціюється так: прикметник позначає статичну (непроцесуальну) ознаку предмета; дієслово – процесуальну (дії, процесу, динамічного стану) ознаку; числівник – кількісну ознаку предмета, прислівник – непроцесуальну ознаку іншої ознаки. Названі п'ять частин мови протиставлені за всією сукупністю розрізняювальних частиномовних ознак – семантичних, морфологічних і синтаксичних. Автори класифікації не відносять до розряду частин мови займенників, оскільки ці слова виконують лише дійсничну функцію, яку вони вважають недостатньою підставою для частиномовного статусу [4; 5; 9].

Особливо строкатим в українському мовознавстві є погляд на клас службових слів. Протиставлення службових частин мови повнозначним окремі дослідники вважають хибним. Особливо категорично висловився з приводу цього протиставлення відомий український учений-граматист І. К. Кучеренко, зауваживши, що «кожна частина мови у своєму значенні відображає якесь явище чи предмет дійсності» [8]. До думок І. К. Кучеренка приєднується В. О. Горпинич, на думку якого всі службові слова мають лексичне значення, «бо слів без лексичного значення не буває» [6, с. 31]. Представники категорійної граматики, навпаки, відстоюють нечастиномовний характер службових слів, кваліфікуючи їх як аналітичні синтаксичні морфеми чи слова-морфеми, оскільки вони, передаючи семантику відношення, виконують лише релятивну функцію [4; 5]. Не належать до частин мови і слова-речення, оскільки вони зазвичай еквівалентні реченню й передають реакцію мовця на ситуацію (вигуківі слова-речення).

Отже, сучасна класифікація частин мови – наслідок компромісу між синтаксичними, семантичними і морфологічними принципами. Цей компроміс є суб'єктивною причиною тих розбіжностей, які існують у класифікації частин мови. Об'єктивною причиною є те, що лексичний склад у частиномовному відношенні постійно змінюється та розвивається. В українській граматиці тривають пошуки нових напрямів у вивченні частин мови. Між тим поглиблюється розрив між науковою теорією і шкільною практикою, що потребує якомога скорішого впровадження кращих здобутків української функційної граматики в площину шкільної освіти.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Безпояско О. К. Граматика української мови. Морфологія / О.К. Безпояско, К. Г. Городенська, В. М. Русанівський. – К. : Либідь, 1993. – 336 с.
2. Виноградов В. В. Русский язык. Грамматическое учение о слове / В. В. Виноградов. – М. : Высшая школа, 1986. – 640 с.
3. Виноградов В.В. О категории модальности и модальных словах в русском языке / В. В. Виноградов // Исследования по русской грамматике: избранные труды. – М. : Наука, 1975. – 559 с.
4. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті / І. Р. Вихованець. – К. : Либідь, 1989. – 236 с.
5. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови : Академ. граматика укр. мови / І. Вихованець, К. Городенська ; За ред. І. Вихованця. – К. : Унів. вид-во «Пульсари», 2004. – 400 с.
6. Горпинич В. О. Морфологія української мови : підручник / В. О. Горпинич. – К. : Академія, 2004. – 336 с.
7. Жовтобрюх М. А. Курс сучасної української літературної мови. Частина I. / Жовтобрюх М. А. Кулик Б. М. – К. : Вища школа, 1972. – 420 с.
8. Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови: Морфологія. – Вид. 2-е, уточн. і доп. – Вінниця : Поділля–2000, 2003
9. Ожоган В. М. Займенникові слова у граматичній структурі сучасної української мови / Василь Ожоган. – К., 1997. – 230 с.

10. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: [підручник] / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 712 с.
11. Сучасна українська літературна мова. Морфологія / За заг. ред. І. К. Білодіда. – К. : Наук. думка, 1969. – 583 с.
12. Сучасна українська літературна мова : підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін.; За ред. А. П. Грищенка. – 3-тє вид., допов. – К. : Вища шк., 2002. – 439 с.
13. Сучасна українська літературна мова / За ред. Олександра Пономарева – К. : Либідь, 1997. – С. 399.
14. Сучасна українська літературна мова / За ред. М. Я. Плющ. – 2-е вид., доп. і переробл. – К. : Вища школа, 2000. – С. 430.
15. Теньер Л. Основы структурного синтаксиса / Л. Теньер. – М.: Прогресс, 1988. – 654 с.

REFERENCES

1. Bezpyrasko, O. K., Horodenska, K. H., Rusanivsky, V. M. (1993). Morfolohiya. [Morphology]. Kyiv: Lybid.
2. Vinogradov, V. V. (1986). Russkiy yazyk. Grammaticheskoye ucheniye o slove. [Russian language. Grammar teaching of the word]. Moscow: Vysshaya shkola.
3. Vinogradov, V. V. (1975). O kategoriyi modalnosti i modanykh slovakh v russkom yazyke // Issledovaniya po russkoy grammatike: izbrannyye trudy. [On the category of modality and modal words in Russian language // Russian grammar studies: chosen works]. Moscow: Nauka
4. Vyhovanets, I. R. (1989). Chastyny movy v semantyko-gramatychnomy aspekt. [Parts of speech in the semantically-grammar aspect]. Kyiv: Lybid.
5. Vyhovanets, I. R., Horodenska, K. (2004). Teorytychna morfolohiya ukrayinskoyi movy. Akadem. hramatyka ukr. movy. [Theoretical morphology of Ukrainian language. Academical grammar of Ukrainian language]. Kyiv: Universytetske vydavnytstvo "Pulsary".
6. Horpynych, V. O. (2004). Morfolohiya ukrayinskoyi movy. [Morphology of Ukrainian language]. Kyiv: Akademiya.
7. Zhovtobruh, M. A., Kulyk, B. M. (1972). Kurs suchasnoyi ukrayinskoyi movy. Chastyna I. [The modern Ukrainian language course. Part I]. Kyiv: Vyscha shkola.
8. Kucherenko, I. K. (2003). Teorytychni pytannya hramatyky ukrayinskoyi movy: Morfolohiya. Vyd 2-e, utochn. i dop. [The theoretical issues of Ukrainian language grammar: Morphology. 2nd edition.] Vinnytsya: Podillya.
9. Ozhohan, B. M. (1997). Zaymennykovi slova u hramatychniy strukturі suchasnoyi ukrayinskoyi movy. [Pronoun words in the grammatical structure of modern Ukrainian language]. Kyiv.
10. Selivanova, O. O. (2008). Suchasna linhvistyka: napryamy ta problemy. [Modern linguistics: directions and issues]. Poltava: Dovkillya.
11. Bilodid, I. K. (1969). Suchasna ukrayinska literaturna mova. Morfolohiya. [The modern Ukrainian literary language. Morphology]. Kyiv: Naukova dumka.
12. Hryshchenko, A. P., Matsko, L. I., Plusch, M. Y. (2002). Suchasna ukrayinska literaturna mova. 3-tye vyd., dopov. [The modern Ukrainian literary language. 3rd edition]. Kyiv: Vyscha shkola.
13. Panomarev, O. (1997). Suchasna ukrayinska literaturna mova. [The modern Ukrainian literary language]. Kyiv: Lybid.
14. Plusch, M. Y. (2000). Suchasna ukrayinska literaturna mova. 2-e vyd., dop. i pererobl. [The modern Ukrainian literary language. 2nd edition]. Kyiv: Vyscha shkola.
15. Tenyer, L. (1988). Osnovy strukturnogo syntaksysa. [The basics of structural syntax]. Moscow: Progress.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Тетяна Нестеренко – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Центральноукраїнський державний педагогічний університет ім. В. Винниченка.

Наукovi інтереси: словотвір, морфологія, проблеми функційної граматики української мови.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Tetjana Nesterenko – candidat of philological sciences, dozent of the Ukrainian Language Department of Central Ukrainian Vynnychenko State Pedagogical University.

Scientific interests: word-building, morphology, issues of functional grammar of the Ukrainian language.

УДК 811.161.2'36

СКЛАДНІ ВИПАДКИ ВИЗНАЧЕННЯ РОДОВОЇ НАЛЕЖНОСТІ ЧОЛОВІЧИХ І ЖІНОЧИХ ІМЕН І ВІДМІНИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Юлія АХМЕДОВА (Кропивницький, Україна)

e-mail: juliakhmedova@gmail.com

АХМЕДОВА Юлія. СКЛАДНІ ВИПАДКИ ВИЗНАЧЕННЯ РОДОВОЇ НАЛЕЖНОСТІ ЧОЛОВІЧИХ І ЖІНОЧИХ ІМЕН І ВІДМІНИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

У статті розглянуто складні випадки визначення категорії роду українських власних імен осіб і відміни, зокрема родову належність антрополоксем подвійного роду, невідповідність граматичного значення роду родовій граматичній формі в гіпокористичних варіантах чоловічих і жіночих імен з родо-особовими афіксами на позначення осіб протилежної статі.